

TEKEL TOPTAN SATICISININ FİYAT FARKI ÖDEMESİ

Güzin AKGÜNDÜZ (*)

Tekel ürünlerinde zaman zaman yapılan satış fiyatı artışları üzerine bayi ve toptan satıcıların fiyat farklarını Tekele zamanında ödememeleri durumunda iş yargıya intikal etmekte olup Bakanlar Kurulu'nun 95/9419 sayılı kararı gereği fiyat farkı ödeme zorunluluğuna dair kararı kaldıran, kararın toptan satıcıyı kapsamına alıp almadığı yolunda uygulamada farklı görüşler ortaya çıkmakla gerek bu açıdan gerekse yan sorunlarla ilgili değerlendirmeler yazımızda yer alacaktır.

TOPTAN SATICI :

Tütün, Tütün Mamülleri, alkol ve alkollü içkilerin toptan satışına dair yönetmeliğin (1) 4. maddesinde tekelle toptan satıcısı "...Tekel'ce veya bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer firmalar tarafından üretilen ithal edilen veya herhangi bir suretle pazarlanması üstlenilmiş olan ürünleri münhasıran ruhsatlı Tekel satıcılarına verilecek bir hizmet ücreti veya kazanç karşılığında satan tacir sıfatını haiz gerçek veya tüzel kişidir..." şeklinde tanımlanmaktadır.

Tanımından da anlaşıldığı gibi toptansatıcı Tekel ürünlerinin ruhsatlı Tekel satıcılarına satışını yapan bir tacirdir.

(*) İzmir İkinci Asliye Ticaret Mahkemesi Yargıcı.

(1) R.G. 10.9.1996 tarih, 22753 sayı.

Aynı yönetmeliğin 15. maddesinde Tekel'ce pazarlanan ürünlerde fiyat ayarlaması yapılması halinde toptan satıcının stok ve nakil araçlarındaki **kredili olarak alınan** ürünlerin bağlı olduğu Tekel ünitesine bir beyanname ile bildirim zorunluluğu düzenlenmiştir.

Toptan satıcı hem peşin ve hem de kredili alışveriş yapıyorsa saptanan ya da bildirilen Tekel'ce pazarlanan ürün öncelikle kredili alış olarak sayılacaktır.

Burada bir saptama yapmak gerekir;

1- Tekelce pazarlanan ürünü kredili olarak alan toptan satıcı yeni fiyat uygulamasının yapıldığı tarihte stok ya da nakil araçlarında bulunan ürünü beyanname ile bildirecektir. Beyanname tarihini izleyen 7 gün içinde fiyat farkını Tekel'e ödeyecektir. Gecikme halinde yasal faizden sorumlu olacaktır.

2- Ürünlerini peşin olarak alan toptan satıcı beyanname vermeyecektir. Demek ki, fiyat farkı ödemesi ve beyanname verme zorunluluğu sadece kredili alış yapan toptan satıcıyı ilgilendirmektedir.

SÖZLEŞMELER :

Toptan satıcılar ile Tekel Pazarlama ve Dağıtım Başmüdürlükleri arasında "tip sözleşmeler" yapılmakta olup Sözleşmelerde de Tekel'ce fiyat ayarlamasının yapılması halinde toptan satıcının daha önceden aldığı ürünlerin fiyat farklarını Tekel'e verilecek beyanname tarihini takip eden 7 gün içinde ödeyeceği şartı yer almaktadır.

TOPTAN SATICI FİYAT FARKINDAN SORUMLU MUDUR?

Gerek 10.9.1996 tarihli yönetmelik ve gerekse toptan satıcılarla yapılan tip sözleşmeler uyarınca toptan satıcı fiyat farkından sorumludur. Eş deyişle Tekel'ce pazarlaması yapılan ürünlerin fiyatlarında değişiklik yapılması halinde fiyat farklarının Tekel'e ödenmesi gerekecektir. Bakanlar Kurulu'nun 95/7419 sayılı kararı aynen "...1.4.1994 tarihli ve 94/5369 sayılı kararname ile

olup bu farkın davalıya tebliği ise 10.1.1996 tarihindir. Mahkemece hüküm altına alınan bu fiyat farkına gerek sözleşme tarihi ve gerekse tesbit tarihinde yürürlükte olmayan ve 10.9.1996 T. RG.de yayınlanan yönetmeliğe göre yasal faiz uygulanmıştır. Oysa ilk yönetmelikte faize ilişkin herhangi bir hüküm yoktur. Taraflar tacirdir. 3095 sayılı Yasanın 2/3. maddesi uyarınca reskont faize hükmedilmek gerekirken davacı lehine kazanılmış hak gözardı edilerek yasal faize hükmedilmesi doğru görülmemiştir.

Ayrıca gerek sözleşme ve gerekse sözleşme tarihinde yürürlükte bulunan yönetmelik 14. madde uyarınca fiyat farkının beyanname tarihinden itibaren 7 gün içinde ödenmesi kararlaştırıldığı gibi tahakkuk eden fiyat farkı 10.1.1996 tarihinde bildirilmiş olup BK. 101-2. maddesi uyarınca faize 17.1.1996 tarihinden itibaren hükmetmek gerekir..." görüşüne yer verilmiş ve mahkemenin kararı bozulmuştur.

OLAY II : Davacı Tekel tarafından (B) aleyhine, 4.1.1996 tarihinden itibaren 36.212.320 TL. fiyat farkının ödenmesi istemi ile dava açılmıştır. Mahkemece (5) dava tarihinden itibaren % 30 yasal faiz ile birlikte istenilen miktara karar verilmiştir.

Anılan kararla ilgili olan Yargıtay 11. HD.nin 1997-3587 esas ve 197, 3872 K. sayılı ve 27.5.1997 tarihli kararı "...davalıya ait işyerinde beyanname yerine geçmek üzere 28.12.1995 günü sayım yapıldığı dosya içerisindeki belgelerden anlaşılmalıdır. Bu durumda sözleşmenin 14. maddesindeki 7 günlük mehil de ilave edildiğinde davalı borcunu ödemekte 4.1.1996 tarihinde temerrüde düşmüştür... dava tarihi olan 19.4.1996 tarihinden itibaren sözlerinin hükümden çıkartılarak 4.1.1996 tarihinden itibaren sözlerinin yazılmak suretiyle..." şeklindedir.

Bu suretle dava tarihinden yasal faiz ile alacağa ilişkin karar -faizin başlangıç tarihi- düzeltilerek onanmıştır.

(5) İzmir 2. Asliye Ticaret Mah. 1996/368-1084 E. s. karar.

Karar düzeltme aşamasında ise, Yargıtay 11. HD.nin 1997-7492 esas ve 7080 K. sayılı 16.10.1997 tarihli karar ile onama kararı kaldırılmış ve karar bozulmuştur. Bozma gerekçesi ".. taraflar tacir olduğuna ve dava konusu alacak aralarında ticari ilişkiden kaynaklanmış bulunmasına göre mahkemece 3095 sayılı Yasanın 2/3. maddesi uyarınca reeskont faize hükmedilmesi gerekirken..." şeklindedir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Görüşüne Göre :

a- Toptan satıcı fiyat farkı ödemesi yapacaktır. Kaldırma kararı ayrı yönetmeliğe tabi toptan satıcıyı kapsamına almamıştır.

b- Fiyat yükseltme kararının açıklanmasından sonra yapılan tesbit ya da beyan üzerine toptan satıcının ödemesi gereken miktarın tebliğinden itibaren 7 gün içinde fiyat farkını ödemesi gerekir. 7 günün suskun geçirilmesi ile takip eden gün toptan satıcı temerrüde düşmüş olacaktır.

c- 10.9.1996 tarihli R.G. de yayınlanan yönetmelikte faiz yasal faiz olarak düzenlenmiştir. Öncesinde **faiz türü** saptanmamıştır.

d- Sözleşme ve mal tesbit tarihindeki düzenleme (ki Yargıtay ilamında ilk yönetmelikte faize ilişkin açıklama da olmamakla) gereği faiz türüne hükmetmek gerekir.

e- 10.9.1996 tarihinden sonraki sözleşmeler ve mal tesbitlerine yasal faiz uygulanacaktır.

TARTIŞMA KONULARI :

1- İzmir 2. Asliye Tic. Mahkemesi kararlarında "karşı oy" fiyat farkı ödemesi kaldırma kararının toptan satıcıyı da kapsamına aldığı gerekçesi ile davanın reddi gerektiğini bildirmekle kapsam dışı kalma olgusu ayrı bir dava (idari yargı) yargılamasında tartışılacağından "kaldırma kararının kapsamının" yerindeliği değerlendirme dışı bırakılmıştır.

2- 10.9.1996 tarihli R.G. de yayınlanan yönetmelikte temerrüd halinde yasal faiz uygulanacağı öngörülmüştür. Öncesinde dü-